

Sygn. akt I ACa 331/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 października 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Bogusław Suter
Sędziowie	:	SSA Jarosław Marek Kamiński (spr.) SSO del. Grażyna Wołosowicz
Protokolant	:	Łukasz Patejuk

po rozpoznaniu w dniu 12 października 2017 r. w Białymstoku na rozprawie

sprawy z powództwa (...) **w W.**

przeciwko (...) **Spółce z o.o. w B.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku

z dnia 14 lutego 2017 r. sygn. akt VII GC 116/16

I. **oddala apelację;**

II. **zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 4.050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) zł tytułem zwrotu kosztów procesu instancji odwoławczej.**

B. J. M. G. W.

Sygn. akt I ACa 331/17

UZASADNIENIE

Powód (...) sp. z o.o. w B. wniósł o zasądzenie od pozwanego (...) sp. z o.o. w B. kwoty 79.068,25 zł z ustawowymi odsetkami – tytułem „zawieszonych” opłat stanowiących część wynagrodzenia za wykonane usługi, polegające na zarządzaniu (...) w okresie od stycznia do listopada 2015 r.

Pozwany domagał się oddalenia powództwa. Wskazał, że istniały podstawy do wypowiedzenia łączącej strony umowy, co jednak nie uprawniało powoda do domagania się zapłaty zawieszzonej części wynagrodzenia.

Wyrokiem z dnia 14 lutego 2017 r. Sąd Okręgowy w Białymstoku zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 79.068,25 zł z ustawowymi odsetkami w stosunku rocznym od kwot: 71.956,11 zł od 22 do 31 grudnia 2015 r., zaś od 1 stycznia 2016 r. z ustawowymi odsetkami za opóźnienie, 7.112,14 zł od dnia 5 stycznia 2016 r. z ustawowymi odsetkami za opóźnienie; zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 11.171 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym 7.217 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

Orzeczenie to zapadło w oparciu o następujące ustalenia faktyczne.

W związku z budową i planowanym uruchomieniem obiektu (...) w B. przy ul. (...), w grudniu 2011 r. (...) sp. z o.o. w B. zawarł z (...) sp. z o.o. w B. umowę na świadczenie usług doradczych w zakresie hotelarstwa.

Następnie w dniu 2 kwietnia 2012 r. strony zawarły umowę, na mocy której pozwana spółka (Zlecający) oddała w zarządzanie powodowi (Zarządca) działalność (...)w B.. Umowa została zawarta na okres 5 lat. W § 17 ust. 2 zastrzeżono, że jeżeli którakolwiek ze stron dopuści się istotnego naruszenia warunków umowy (co stanowi ważny powód w rozumieniu art. 746 § 3 k.c.), druga strona dostarczy stronie naruszającej pisemne zawiadomienie o stwierdzonym naruszeniu umowy. Zawiadomienie powinno zawierać opis stwierdzonego naruszenia i wyznaczać co najmniej 30-dniowy termin na usunięcie naruszenia. Jeżeli strona naruszająca nie usunie naruszenia, opisanego w zawiadomieniu w wyznaczonym jej terminie, druga strona może wypowiedzieć umowę. Zgodnie z § 17 ust. 4 wypowiedziana umowa miała ulec rozwiązaniu z upływem 3 miesięcy od dnia dostarczenia wypowiedzenia.

Na prośbę pozwanego, aneksem nr (...) z dnia 3 lutego 2014 r. dokonano zmiany umowy w części dotyczącej, m.in. naliczania opłaty podstawowej, opłaty motywacyjnej i prowizji od sprzedaży usług gastronomicznych. W § 6 strony umówiły się, że wypłatę różnicy między opłatą podstawową, opłatą motywacyjną i prowizją od sprzedaży usług gastronomicznych w wysokości obliczanej do 31 grudnia 2013 r. a opłatą podstawową, opłatą motywacyjną i prowizją od sprzedaży usług gastronomicznych w wysokości obliczanej od 1 stycznia 2014 r., zawiesza się do dnia rozwiązania umowy przez Zlecającego lub do dnia rozwiązania umowy przez Zarządcę z winy Zlecającego. W § 8 ustalono, że w przypadku wygaśnięcia umowy z powodu upływu czasu, na jaki umowa została zawarta, zawarcia umowy dzierżawy lub przedłużenia umowy, całkowitemu umorzeniu ulegnie różnica między opłatą podstawową, opłatą motywacyjną i prowizją od sprzedaży usług, której wypłata została zawieszona.

Pismem z dnia 24 sierpnia 2015 r. pozwany złożył propozycję zawarcia kolejnego aneksu do umowy, obniżającego wartość opłat i wynagrodzeń wskazanych w umowie o 65% od aktualnie obowiązujących, począwszy od września 2015 r. Zaznaczył, że w przypadku nieprzyjęcia tej propozycji, będzie zmuszony na zasadzie art. 746 k.c. wypowiedzieć umowę, z zachowaniem 3-miesięcznego terminu, tj. ze skutkiem na dzień 30 listopada 2015 r.

Powód w piśmie z dnia 28 sierpnia 2015 r. zaproponował poruszenie tej kwestii na spotkaniu w dniu 31 sierpnia 2015 r. W jego trakcie zaproponował obniżenie opłat o 50% do końca trwania umowy, tj. do 31 sierpnia 2017 r. w zamian za jej wydłużenie o kolejne 5 lat, tj. do 2022 r. i obniżenie opłat o 60% w tym okresie. Na wypadek nie przyjęcia tej propozycji, zadeklarował chęć zawarcie umowy dzierżawy lub najmu obiektu po zakończeniu umowy o zarządzanie.

Propozycje te nie znalazły akceptacji pozwanego, który ostatecznie pismem z dnia 31 sierpnia 2015 r. wypowiedział umowę o zarządzanie działalnością hotelu ze skutkiem na dzień 30 listopada 2015 r. Jako ważne powody wypowiedzenia wskazał:

1. stały brak opłacalności ekonomicznej prowadzenia działalności w zakresie hotelu spowodowany zbyt dużymi obciążeniami z tytułu „umowy o zarządzanie”. Stosowane stawki są zawyżone w stosunku do stawek rynkowych (co potwierdza oferta złożona na zarządzanie (...));
2. konieczność minimalizacji straty związanej z działalnością hotelową – w okresie od września 2012 r. do czerwca 2015 r. działalność hotelowa wygenerowała stratę w wysokości narastająco: 92.972,78 zł. Jednocześnie łączne wynagrodzenie za ten okres z tytułu „umowy o zarządzanie” wyniosło 607.244,55 zł;

3. brak wykonywania przez zarządcę wszystkich obowiązków wynikających z umowy, a w szczególności: brak składania w terminie planu rocznego przychodów i kosztów (na 2013 rok budżet nie był przedstawiony; na 2014 r. budżet wstępny, niekompletny, zawierający jedynie przychody, był przesłany 16 grudnia 2013 r., a następny poprawiony przesłany był 31 marca 2014 r.; na 2015 r. budżet nie był przedstawiony; brak przedstawienia planów marketingowych; brak szkolenia personelu kluczowego – menedżera hotelu; brak regularnych szkoleń okresowych pozostałego personelu; rekomendacja zawarcia niekorzystanej umowy na pranie bielizny hotelowej;

4. zmianę sytuacji rynkowej na lokalnym rynku usług hotelarskich – powstanie i planowane otwarcie w I kwartale 2016 r. (...) przy ul. (...) w B. z około 120 pokojami, co niewątpliwie spowoduje spadek obłożenia i przychodów (...).

Powód w piśmie z dnia 21 września 2015 r., odniósł się do każdej z opisanych przyczyn wypowiedzenia, jednocześnie stwierdzając, że jest ono pozbawione podstaw faktycznych i prawnych. Zwróciła też uwagę na niewyczerpanie przez pozwanego procedury przewidzianej w § 17 ust. 2 i ust. 3 umowy (brak zawiadomienia o naruszeniu umowy oraz wezwania do ich usunięcia w określonym terminie).

W dniu 30 listopada 2015 r. pozwany cofnął powódce pełnomocnictwo z 28 czerwca 2012 r. na zarządzanie hotelem. W dniu 1 grudnia 2015 r. strony dokonały protokolarnego przekazania (...).

Powód w dniu 7 grudnia 2015 r. wystawił fakturę VAT o nr (...) na kwotę 71.956,11 zł, a w dniu 22 grudnia 2015 r. fakturę VAT nr (...) na kwotę 7.112,14 zł – obie tytułem zapłaty za zawieszoną opłatę podstawową i prowizję za okres od stycznia do listopada 2015 r. Pozwany odesłał te faktury bez księgowania i odmówił zapłacenia należności.

W tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że powództwo zasługiwało na uwzględnienie.

Wstępnie zaznaczył, że łączącą strony umowa z dnia 2 kwietnia 2012 r. ma charakter mieszany, gdyż zawiera elementy umowy zlecenia oraz o świadczenie usług, a zatem jedynie posiłkowo mają do niej zastosowanie przepisy o umowie zlecenia (art. 734 i nast. k.c.). Dalej stwierdził, powołując się na poglądy judykatury, że strony umowy miały prawo zawęzić w niej pojęcie „ważnego powodu” wypowiedzenia w trybie art. 746 k.c. jedynie do okoliczności zawinionych przez drugą stronę.

Zdaniem Sądu, materiał dowodowy zebrany w sprawie pozwalał na przyjęcie, że całkowicie pozbawione podstaw faktycznych i podstaw prawnych było wypowiedzenie przez pozwanego umowy z dnia 2 kwietnia 2012 r. o zarządzanie przez powodową spółkę działalnością (...). W okolicznościach niniejszej sprawy nie zaistniały bowiem żadne „ważne powody” w rozumieniu art. 746 k.c., jak również § 17 umowy.

Wskazał, że (...) sp. z o.o. już w piśmie z dnia 21 września 2015 r. (odpowiedź na wypowiedzenie umowy) szczegółowo ustosunkował się do poszczególnych zarzutów. Nadto w trakcie procesu, w piśmie z dnia 24 sierpnia 2016 r. wyjaśnił, że budżet na ostatni kwartał 2012 r. oraz na 2013 r. i 2014 r. został uzgodniony i podpisany przez strony oraz dołączony do umowy o zarządzanie hotelem. Został on też nie tylko wykonany, ale nawet przekroczony i to zarówno w zakresie obłożenia pokoi oraz przychodów, jak i zysku operacyjnego. Sąd powołał się także na zeznania świadka A. H., która zeznała, że będąc zatrudniona w charakterze kierownika sprzedaży i marketingu, nie spotkała się z jakimkolwiek przejawami niezadowolenia ze sposobu, czy jakości zarządzania hotelem, który był rentowny. Z kolei świadek I. L. zeznała, że wykonywała szkolenia dla nowych pracowników (...) oraz kontrolowała jakość ich pracy.

Sąd pierwszej instancji stwierdził też, że za bezskutecznością wypowiedzenia łączącej strony umowy przemawia także to, iż pozwany nie wdrożył obligatoryjnej procedury usunięcia naruszeń umowy przewidzianej w § 17. Dopiero wyczerpanie tej procedury i nie usunięcie naruszeń umożliwiło wypowiedzenie umowy przez każdą ze stron, z zachowaniem umówionego 3 - miesięcznego terminu wypowiedzenia.

W związku z tym uznał, że powodowi należy się zapłata wynagrodzenia, którego część została zawieszona zgodnie z Aneks nr (...). Dlatego też Sąd Okręgowy na mocy art. 735 § 1 k.c. w zw. z art. 353¹ k.c. uwzględnił roszczenie

powoda w całości i zasądził na jego rzecz kwotę 79.068,25 zł. O odsetkach od zasądzonej kwoty orzekł w oparciu o art. 481 k.c. oraz art. 359 k.c.

O kosztach procesu postanowił zgodnie z art. 98 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804).

Apelację od tego wyroku wniosła pozwany, który zarzucił Sądowi I instancji naruszenie:

1. art. 233 k.p.c. przez poczynienie ustaleń sprzecznych z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym oraz zasadami logiki i przyjęcie, że:

- umowa łącząca strony nie została wypowiedziana i dalej obowiązuje, a jednocześnie iż powodowi należy się „zawieszony wynagrodzenie”, które miało być wypłacone na wypadek rozwiązania umowy,

- strony wyłączyły możliwość wypowiedzenia umowy, zastrzegając jedynie na taką okoliczność konsekwencje finansowe w postaci prawa do „zawieszonego wynagrodzenia”,

2. art. 65 k.c. przez dokonanie błędnej wykładni umowy i przyjęcie, że choć strony wyłączyły możliwość wypowiedzenia umowy (z innych przyczyn niż wymienione w art. 746 § 3 k.c.), powodowi służy prawo do „zawieszonego wynagrodzenia”, które zostało zastrzeżone na wypadek wypowiedzenia umowy;

3. art. 746 k.c. przez błędne przyjęcie, że strony mogły zawęzić pojęcie „ważnego powodu” wyłącznie do okoliczności zawinionych przez drugą stronę oraz, że w okolicznościach sprawy nie zaistniały „ważne powody” do wypowiedzenia umowy.

Wnosił o zmianę wyroku przez oddalenie powództwa.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Chybione są bowiem podniesione w niej przez skarżącego zarzuty obrazy zarówno przepisów prawa procesowego, jak i materialnego. Wbrew stanowisku apelującej, Sąd pierwszej instancji w sposób prawidłowy przeprowadził postępowanie dowodowe, niewadliwie ocenił przedstawione przez strony dowody i na ich podstawie dokonał poprawnych i wyczerpujących ustaleń faktycznych, w oparciu o które wydał zaskarżony wyrok.

Wskazać należy, że w okolicznościach niniejszej sprawy bezspornym było, że strony były związane postanowieniami umowy z dnia 2 kwietnia 2012 r., na mocy której (...) sp. z o.o. zleciła (...) sp. z o.o. zarządzanie działalnością (...) w B.. Umowa ta była zmieniana m.in. aneksem nr (...) z dnia 3 lutego 2014 r., w którym strony ustaliły nowe zasady (obowiązujące od 1 stycznia 2014 r.) naliczania opłat: podstawowej, motywacyjnej i prowizji, zastrzegając w § 6, że wypłata różnicy między opłatami w wysokości obliczanej do 31 grudnia 2013 r. a obowiązującymi po tej dacie jest zawieszona do dnia rozwiązania umowy przez Zlecającego lub do dnia rozwiązania umowy przez Zarządcę z winy Zlecającego. Przyjęto także, że „zawieszona” część opłat ulegnie umorzeniu w przypadku wygaśnięcia umowy z powodu upływu czasu, na jaki została zawarta, zawarcia umowy dzierżawy lub przedłużenia umowy (§ 8).

Na obecnym etapie postępowania niesporne były okoliczności towarzyszące zawarciu i wykonywaniu umowy oraz aneksu nr (...), a także dotyczące wysokości „zawieszonych” opłat za okres od 1 stycznia 2014 r. do dnia rozwiązania umowy. Pozwany kwestionowała natomiast samą zasadę dochodzenia przez powoda „zawieszony” części wynagrodzenia.

W związku z tym należy zwrócić uwagę, że poza sporem jest przede wszystkim to, że nie zostały spełnione wymienione w § 8 aneksu nr (...) przesłanki skutkujące umorzeniem „zawieszony” części wynagrodzenia. Nie powinny budzić również większych wątpliwości interpretacyjnych zapisy aneksu, z których wynikało uprawnienie Zarządcy do

domagania się różnicy w opłatach w przypadku rozwiązania umowy przez Zlecającego lub samego Zarządcę z winy Zlecającego.

Kluczowe dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy było zatem nie to, czy umowa została wypowiedziana i w jakim trybie, ale czy doszło do jej faktycznego rozwiązania. Tymczasem okoliczność ta nie była kwestionowana przez żadną ze stron. Niezależnie bowiem od skuteczności złożonego przez pozwanego oświadczenia o wypowiedzeniu umowy, zauważyć należy, że podjął on także dalsze czynności zmierzające do zakończenia umowy. W tym celu m.in. w dniu 30 listopada 2015 r. cofnął powodowi pełnomocnictwo z dnia 28 czerwca 2012 r., uniemożliwiając jej tym samym efektywne zarządzanie hotelem. W efekcie zaś w dniu 1 grudnia 2015 r. doszło też do faktycznego zaprzestania wykonywania umowy przez powoda i przejęcia(...) przez pozwanego. Skoro więc żadna ze stron nie kwestionowała faktu skutecznego rozwiązania umowy, Sąd pierwszej instancji nie miał żadnych podstaw, by kontestować te zdarzenia prawne. Był natomiast w pełni uprawniony do przyjęcia, że roszczenie umowne, o którym mowa w § 8 aneksu nr (...) stało się wymagalne i to bez względu na to, czy zaistniały wymienione w oświadczeniu z 31 sierpnia 2015 r. przesłanki wypowiedzenia umowy z dnia 2 kwietnia 2012 r.

Jeżeli bowiem zawarcie umowy przez strony kreowało stosunek zobowiązaniowy ciągły, to jej rozwiązanie przez pozwanego, czy to w drodze wypowiedzenia, czy też poprzez dokonanie innych czynności, nie mogło skutkować zniweczeniem skutków umowy ex tunc, lecz dopiero od momentu faktycznego zaprzestania wykonywania umowy. Zgodnie zaś z art. 746 §1 k.c. dający zlecenia może je wypowiedzieć w każdym czasie, przy czym w razie odpłatnego zlecenia obowiązany jest uiścić przyjmującemu zlecenie część wynagrodzenia odpowiadającą jego dotychczasowym czynnościom. Przepis ten więc jasno wskazuje, że wypowiedzenie umowy zlecenia wywiera skutek ex nunc i znosi stosunek zobowiązaniowy na przyszłość. Wygasa zatem stosunek zobowiązaniowy, ale nie zostają zniweczone skutki umowy, z której strony mogą nadal wywodzić nieprzedawnione roszczenia, o ile dotyczą stanów faktycznych sprzed wygaśnięcia stosunku. W braku postanowień umownych rozliczenie następuje na podstawie art. 746 § 1 k.c., a treść umowy ma znaczenie dla określenia charakteru czynności, do wykonania której zobowiązał się przyjmujący zlecenie oraz dla określenia należnego mu wynagrodzenia i zasad jego wypłacania (zob. wyrok SN z dnia 10 lutego 2017 r., V CSK 330/16). W zakresie swobody umów wynikającej z art. 353¹ k.c. strony mogą ułożyć stosunek zlecenia według ich uznania także poprzez określenie rodzaju i wysokości wynagrodzenia, w tym uzależnienia wysokości wynagrodzenia lub jego zapłaty od osiągnięcia przez dającego zlecenie oczekiwanych przez niego korzyści albo spełnienia się przesłanki jego wypłaty.

Do takich indywidualnych ustaleń związanych z wysokością i sposobem uiszczenia wynagrodzenia doszło między stronami. Zarówno w umowie oraz aneksach i załącznikach do niej, strony zawarły szczegółowy opis wynagradzania powoda przez pozwanego, w tym m.in. w aneksie nr (...) zastrzegły, że „zawieszona” część wynagrodzenia (opłat i prowizji) zostanie wypłacona w przypadku rozwiązania umowy przez Zlecającego (powoda). Tym samym skuteczne rozwiązanie umowy przez pozwanego, do którego doszło w dniu 30 listopada 2015 r., niezależnie od jego przyczyn, zaktualizowało konieczność uiszczenia na rzecz Zarządcy (powoda) precyzyjnie określonej przez same strony części wynagrodzenia odpowiadającej dotychczasowym czynnościom, co oznacza obowiązek zapłaty za czynności dokonane do definitywnej daty wygaśnięcia stosunku zobowiązaniowego.

Z tych też względów, Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do zakwestionowania poprawności zaskarżonego wyroku i w związku z tym, na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację pozwanej jako bezzasadną.

O kosztach postępowania w instancji odwoławczej, postanowił na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. i art. 108 § 1 k.p.c. ustalając, że strona pozwana jako przegrana, winna jest zwrócić powódce poniesione przez nią koszty wynagrodzenie profesjonalnego pełnomocnika w kwocie 4.050 zł ustalonej zgodnie z § 10 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 6 rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U z 2015 r. poz. 1804).

(...)